

U nwaliswa ha mabebo ho lengaho

- Arali vha sa khou kona u nwalisa u bebwa ha nwana wavho hu sa athu fhela **maḡuvha a 30**, vha ḡo fanela u ita khumbelo ya u nwaliswa ha mabebo ho lengaho.
- U ya nga mulayo, ndi vhadzulapo, vhadzulapo vha tshothe na tshavhi fhedzi vhane vha nga kona u nwalisa mabebo a nwana wavho nga murahu ha maḡuvha a 30. Fhedziha, arali vha muthu ane a khou ṱoḡa vhukhudo kana vha songo nwaliswa, ndi zwa ndeme uri vha ḡi lingedza u nwalisa mabebo a nwana wavho.
- Arali vho ita khumbelo ya u nwaliswa ha mabebo ho lengaho, vha ḡo fanela u ṱuwa na maṅwalo a tevhelaho:
 - Vhuṱanzi ha mabebo.
 - Garaṱa ya kiliniki.
 - Khophi dzo khwaṱhisedzwaho dza liṅwalo la u enda, visa kana phemithi yavho (hu nga vha ya mme kana ya khotsi, kana dza vhabebi vhoṱhe).
 - Arali vho vthingiwa, khophi yo khwaṱhisedzwaho ya ṱhanziela ya mbingano yavho.
 - Arali mufarisi wavho o lovha, khophi yo khwaṱhisedzwaho ya ṱhanziela ya lufu.
 - Afidaviti i no ṱalutshedza tshiitisi tsha u nwalisa mabebo a nwana wavho u lenga.
 - Zwinepe zwivhili zwa ID zwa zwenezwino zwa nwana wavho, arali e na miṅwaha ine ya fhira ya 7.
 - Mbadelo ya tshelede.

Vhuleme vhune vha nga ṱangana naho musi vha tshi khou nwalisa mabebo a nwana wavho

- Arali zwidodombedzwa zwavho kana zwa nwana wavho zwi songo rekhodiwa nga ngona kha garaṱa ya kiliniki, kana kha vhuṱanzi ha mabebo, vha Muhasho wa zwa Muno vha nga hana u nwalisa mabebo a nwana wavho kana vha hana u dovha u nea ṱhanziela ya mabebo ine ya vha na zwidodombedzwa zwone.
- Arali maṅwalo avho kana a mufarisi wavho o fhelelwa nga tshifhinga kana muṅwe wavho kana vhuvhili havho vha si na maṅwalo a vhuṅe, vha Muhasho wa zwa Muno vha nga hana u nwalisa mabebo a nwana wavho.
- Vha Muhasho wa zwa Muno vha nga ṱoḡa u khwaṱhisedza maṅwalo avho musi vha sa athu nwalisa mabebo a nwana wavho nahone izwi zwi nga dzhia tshifhinga tshilapfu vhukuma.
- U nwalisa mabebo a nwana wavho hu ḡo lengiswa arali khotsi a tshi khou fanela u ita ndingo dza phathenithi (DNA).

Arali vha na vhuleme vhufhio na vhufhio kha u nwalisa mabebo a nwana wavho, vha khou humbelwa zwauri vha kwame vha ProBono.OrgProBono.Org

JOHANNESBURG: 1st Floor West Wing,
Women's Gaol, 1 Kotze Street, Braamfontein 2017
telephone: 011 339 6080 **fax:** 086 512 2222
email: info@probono.org.za

DURBAN: Unit 310, 3rd Floor, Cowey Park, 91-123
Problem Mkhize Rd, Morningside, Durban 4001
telephone: 031 301 6178 **fax:** 031 301 6941
email: dbninfo@probono.org.za

CAPE TOWN: Unit 1021, 2nd Floor, Westminster House,
122 Longmarket St. (Cnr. Adderley St.), Cape Town 8001
telephone: 087 470 0721 **fax:** 086 665 6740
email: infocpt@probono.org.za

U N'WALISA MABEBO

Kha vhane vha kha ḡi ṱoḡa
vhukhudo, Tshavhi na
ṱhundu

TSHIVENDA

Cover Image by Pieter from Pixabay

Zwo
dzudzanywa
nga:

INCORPORATING
KIETI LAW LLP, KENYA

Hu tshi itelwa:

Ndeme ya u ṅwalisa mabebo a ṅwana wavho

- Vhana vhoṭhe vhane vha bebiwa Afrika Tshipembe hu fanela u ṅwaliswa mabebo avho hu sa athu fhela **maḍuvha a 30** musi ṅwana o bebiwa.
- Arali vha sa ṅwalisa mabebo a ṅwana wavho, zwi nga vha na masiendoitwa a si avhuḍi vhutshiloni havho. Vha nga vha na vhuleme ha u swikela zwi tevhelaho:
 - **Ndondolo ya mutakalo:** Zwibadela zwi nga hana u haela kana u ṭanganedza ṅwana wavho musi hu si na ṭhanziela ya mabebo.
 - **Pfunzo:** naho zwi siho mulayoni u thivhela ṅwana u wana pfunzo, zwiṅwe zwikola a zwi nga ḑo tendela u ṅwaliswa ha ṅwana tshikoloni arali vha si na ṭhanziela ya mabebo.
 - **Vhudzulapo:** ṅwana o bebwaho Afrika Tshipembe nga tshaka dza nḡa a nga ita khumbelo ya vhudzulapo musi a tshi fara miṅwaha ya 18, arali mabebo avho o ṅwaliswa Afrika Tshipembe, vho dzula fhano lwa vhutshilo havho hoṭhe naho vhabebi vhavho vha songo vhuya vha ṭanganedza wa sa vhadzulapo vha tshoṭhe. Arali mabebo a ṅwana wavho a songo ṅwaliswa, a vha koni u ita khumbelo ya pfanelo iyi.
- Ṓwana muṅwe na muṅwe u na pfanelo ya ndayotewa ya uri mabebo awe a ṅwaliswe – khethekanyo ya 28 ya Ndayotewa.
- A zwiho mulayoni uri Muhasho wa zwa Muno u hanele pfanelo ya ṅwana wavho ya u ṅwaliswa ha mabebo ngauri vhone vha ṭhundũ.

Arali vha na vhuleme ha u ṅwalisa mabebo a ṅwana wavho, vha khou humbelwa uri vha kwame vha ProBono.Org.

Kuṅwalisele kwa mabebo a ṅwana wavho kha Muhasho wa zwa Muno

Ḳiga Ḳa 1

Musi vho no beba, dokotela o vha thusaho nga tshifhinga tsha u beba kana o vha ṭolaho musi vho no beba, u ḑo ṅekedza vhuṭanzi ha mabebo.

Vhuṭanzi ha mabebo ndi Ḳiṅwalo Ḳa ndeme sa izwi Ḳi na zwitsivhudzi zwa (mu)vhabebi, zwidodombedzwa zwa ṅwana na zwa dokotela.

KHA VHA DZHIELE NZHELE: arali vha sa ṭanganedza vhuṭanzi ha mabebo kana vhuongelo ha hana u vha ṅea vhuṭanzi ha mabebo, vha khou humbelwa uri vha kwame vha ProBono.Org.

Arali vha songo bebela vhuongeloni, vha ḑo fanela u ṭoḑa muthu ane a nga ṭhanziela u beba uhu uri a ḑadze na u saina afidaviti. Hezwi zwi ḑo dzhiwa sa vhuṭanzi ha u beba.

Ḳiga Ḳa 2

Hu sa athu fhela maḍuvha a 30 vho beba, vha dzhie vhuṭanzi ha mabebo na garaṭa ya ḲiḲiniki vha ṭuwe nazwo kha Muhasho wa zwa Muno.

Vha ḑo fanela u ṭuwa na maṅwalo a tevhelaho:

- Khophi dzo khwaṭhisedzwaho dza Ḳiṅwalo Ḳa u enda, visa kana phemithi yavho (hu nga vha ya mme kana ya khotsi, kana dza vhabebi vhoṭhe).
- Arali vho vthingiwa, khophi yo khwaṭhisedzwaho ya ṭhanziela ya mbingano yavho.
- Arali mufarisi wavho o lovha, khophi yo khwaṭhisedzwaho ya ṭhanziela ya lufu.

Arali vhabebi vhoṭhe vho lovha, vhone vhe muthu wa tsini kana muundĩ a re mulayoni, vha ḑo fanela u ṅwalisa mabebo a ṅwana. Vha ḑo fanela u ṭuwa na maṅwalo a tevhelaho kha Muhasho wa zwa Muno:

- Vhuṭanzi ha mabebo.
- Garaṭa ya ḲiḲiniki.
- Khophi yo khwaṭhisedzwaho ya ID, Ḳiṅwalo Ḳa u enda kana phemithi.

KHA VHA DZHIELE NZHELE: arali khotsi a ṅwana a tshi khou ṭoḑa u ṅwalisa mabebo a ṅwana, u fanela u ita uri hu itwe ndingo dza DNA.

Ḳiga Ḳa 3

Musi vho no swika kha vha zwa Muno, vha ḑo ḑadza fomo ya Nḑivhadzo ya Mabebo (BI-24) vha swikisa fomo iyi, na maṅwalo avho a u tikedza kha muofisiri.

Hu ḑo dzhiwa khandiso dza minwe yavho, muofisiri u ḑo ṅwala vhushaka havho na ṅwana. Hu ḑo dzhiwa vho na khandiso ya nga ngomu ha tshandā, khandi ya mulen-zhe kana khandiso dza minwe ya ṅwana wavho

Ḳiga Ḳa 4

Musi mabebo a ṅwana wavho o no ṅwaliswa, Muhasho wa zwa Muno u ḑo vha ṅea ṭhanziela ya mabebo nga vhuḑalo (kanzhi yo tou ṅwalwaho nga tshandā).

A hu na mbadelo dzine dza ṭoḑea arali vha tshi khou ṅwalisa mabebo a ṅwana wavho hu sa athu fhela maḍuvha a 30. Fhedziha, hu na mbadelo arali mabebo a ṅwana wavho a tshi khou ṅwaliswa nga murahu ha maḍuvha a 30.